

תרחיש בלתי סביר

מלחמת יום הכיפורים: טנק של צה"ל על גשר הדוכרות בדרכו ל"אפריקה"

מיד לאחר מלחמת יום הכיפורים ב־1973 התכרר ששיעור השחיקה של כוחותינו עלה בממדים ניכרים, וכבר אז הצביעו לכיוון החמ"ם וקבעו שזהו אמצעי שעשוי לסייע לצמצום השחיקה

אלוף (מיל') הרצל שפיר

לשעבר מפקד פיקוד דרום, ראש אג"ם, ממלא מקום הרמטכ"ל ומפכ"ל המשטרה

במאמרו "כך מתכננים הערבים להילחם בישראל" (מערכות 426, אוגוסט 2009) מציג סא"ל רובי סנדמן תרחיש שבו מתקיפים את ישראל אלפי צוותי לחימה מכל החזיתות ו"שוטפים" אותה. כדי לקדם את פני הרעה מציע הכותב להקים צוותי לחימה ישראליים. בחינת העובדות מעלה שמדובר בתרחיש מופרך, ולכן גם הפתרון המוצע הוא שגוי

בגיליון 426 של "מערכות" פורסם מאמרו של סא"ל רובי סנדמן "כך מתכננים הערבים להילחם בישראל". אף שהמאמר הזה זכה בפרס הרמטכ"ל לכתיבה בענייני צבא וביטחון, לדעתי ההערכות הכלולות בו, ובמיוחד המסקנות, הן שגויות - כפי שאציג להלן.

המלחמה בערבים - התרחיש העתידי

אין במאמר פרק או חלק המציגים בצורה מרוכזת ובהירה את הגדרת האיומים, אך ניתן להבין שהתרחיש המובא בו הוא מהסוג שכונה בעבר "מקרה הכול". באופן שבו הוא מתואר במאמר ניתן לכנותו "מקרה הכול מוגבר", שכן מדובר בהתקפה כוללת על ישראל שבה משתתפים שבעה גורמים שונים בעת ובעונה אחת:

- צבא מצרים וצבא ירדן (בעקבות חילופי שלטון במדינות האלה).
 - חזבאללה - שיחדיר לישראל מאות צוותים מאומנים, ויש להניח שיפעיל גם רקטות וטילים.
 - חמאס - שיחדיר לישראל מאות צוותי לחימה (ואולי אלפי צוותים כאלה) וגם ישגר רקטות וטילים.
 - איראן תהיה מעורבת (אם כי לא ברור מהמאמר כיצד תתבטא המעורבות הזאת).
 - סוריה תפעיל אף היא צוותי לחימה נגד ישראל.
 - ערביי ישראל יתנו סיוע לצוותים שיחדרו לתוך ישראל.
- בתרחיש הזה כל אויביה של ישראל משתפים פעולה, מנצלים הפתעה (ההנחה היא שלישאל תהיה התרעה קצרה), ונוצר מצב חדש "כמעט בלתי אפשרי לצה"ל".
- כן מציג המאמר כמה הנחות מוצא ואמירות שונות שמהן נגזרות מסקנות שבאות לחזק את התרחיש של "מקרה הכול מוגבר" ואת תוצאותיו בשטח. על סמך המסקנות האלה מגבש המחבר המלצות כיצד להתמודד עם התרחיש.

"צה"ל עבר שלוש מהפכות"

תמוה היה לקרוא במאמר שצה"ל עבר שלוש מהפכות:

- המהפכה ההתקפית (העברת הלחימה לשטח האויב);
- מהפכת התמרון (כולל שילוב חיל האוויר, החי"ר והשריון);
- מהפכת האש (אש מנגד, שימוש אופרטיבי במודיעין).

לא ברור במאמר למה הכוונה ב"מהפכה", אך אתייחס לכך כפשוטו: אם המהפכה ההתקפית משמעותה העברת הלחימה לשטח האויב - בעיקר בגלל העדר עומק אסטרטגי - הרי המהפכה הזאת קיימת גם כיום.

אשר למהפכת התמרון, לא ברור במאמר מתי החלה המהפכה הזאת ומהי משמעותה. ההגדרה הנכונה של "תמרון" היא תנועה ואש להשגת מטרה מוגדרת. "שילוב חיל האוויר, החי"ר והשריון" הוא ביטוי מעשי לשיתוף פעולה בלחימה - וכל אלה קיימים בצה"ל מאז הקמתו ועד היום ובאו לידי ביטוי בכל מלחמות ישראל.

אשר למהפכת האש - השינוי המהותי בתחום האש מתייחס בעיקר לחימוש המונחה המדויק (חמ"ם) המאפשר לירות אש מנגד מדויקת וארוכת טווח. היכולת הזאת קיימת כיום בחילות היבשה, האוויר והים. המהפכה הזאת החלה מיד לאחר מלחמת יום הכיפורים ב-1973. באותה המלחמה התברר ששיעור השחיקה של כוחותינו (מספר הנפגעים והיחס בין מספר הפצועים למספר ההרוגים) עלה במידה ניכרת, וכבר אז הצביעו לכיוון החמ"ם וקבעו שזהו אמצעי שעשוי לסייע לצמצום השחיקה.

ב-1987 ערך צה"ל סדנת חשיבה בסוגיית שדה הקרב היבשתי העתידי. בסיכום הסדנה אמר שר הביטחון יצחק רבין, בין היתר, שכדי להפחית את השחיקה של כוחותינו בשדה הקרב יש לתקוף את האויב עוד לפני שהוא מגיע לקווי המגע או ממש עם הגעתו אליהם וכן שיש לפגוע במטרות איכות המצויות בשדה המערכה בכל הטווחים האפשריים. האמצעי העיקרי לתקיפה כזאת, אמר שר הביטחון, יהיה החמ"ם.

ואכן צה"ל הקצה תקציבים ניכרים לפיתוח החמ"ם היבשתי ולייצורו. (התקציבים האלה השתחררו בעקבות ביטולו של פרויקט הלבאי).

הייתה גם הבנה שאמצעי הלחימה האלה לא יופעלו בבט"ש או במבצעים שוטפים אלא בעת מלחמה בלבד. האם האמצעי הזה הופעל נכון במלחמת לבנון השנייה? יש לומר שהשימוש בו היה מוטעה הן מבחינת היקף הירי והן מבחינת המטרות שנבחרו. גם במבצע "עופרת יצוקה" נעשה בו שימוש רב, יחסית, ולהערכתי מוגזם ורחוק מהדפוס שהומלץ ב-1987.

בבסיס האסטרטגי של צה"ל כפי שקובע סא"ל סנדמן? ביתוח המובא במאמר נאמר שהבסיס האסטרטגי נשען על שש קורות: המילואים, עליונות חיל האוויר, המבנה והארגון של כוחות היבשה, ההיערכות לאורך הגבולות, היתרון הטכנולוגי והמודיעיני, הנכונות של ארה"ב לסייע לישראל בשעת חירום.

חיבור המושג "הבסיס האסטרטגי" לשש הקורות שלעיל בהקשר של יכולת צה"ל להשיג הכרעה הוא בעייתי. השימוש כיום במושג "אסטרטגיה" הוא רחב ביותר (במקור התייחס המושג למצביא שיש לו ידע וכישרון לנהל מלחמה). כיום הושאל המושג לשימושים אחרים, ואנחנו שומעים לעיתים קרובות על אסטרטגיה שיווקית, על אסטרטגיה חינוכית, על אסטרטגיה פוליטית וכו'. קיימות גם חברות המעניקות ייעוץ אסטרטגי, וישנם אנשים שנוהגים גם לדבר על "האסטרטגיה שלי". למה בעצם מתכוונים כולם במילה אסטרטגיה? בהכללה ניתן לומר שכונתם היא למעשה לבחינה ולקביעה של יעדים ושל דרכי הפעולה להשגתם.

לכן ניתן לומר שיש קושי מעשי רב לחבר את שש הקורות שהוזכרו לעיל לבסיס אסטרטגי משותף שנועד להקנות לצה"ל יכולת הכרעה. עם זאת אין לבטל כליל את חשיבותן של שש הקורות. כל אחת בפני עצמה היא גורם המשפיע על יכולות המערכות למלא את תפקידיהן בשגרה ובשעת חירום.

המאמר מציג את החסרונות שיש כיום למערכות הקורות האלה. לכמה מהם אתייחס בהמשך.

בחניה של מלחמת לבנון השנייה בהיבט של תפיסת ההכרעה

מאמרו של סא"ל סנדמן מציג תוצאות של שאלון שניתן ל-24 קצינים בכירים ושבד התבקשו להתייחס לשלושה היבטים של המלחמה בחזבאללה: תוכנית הקרב, ניהול הקרב, אמצעים וארגון. התברר שחזבאללה קיבל ציונים גבוהים יותר מאשר צה"ל בתוכנית הקרב ובניהול הקרב, ואילו צה"ל קיבל ציונים טובים יותר באמצעים ובארגון. מסקנת המאמר מהממצאים האלה היא ש"קיימים סימני שאלה בנוגע להתאמתו של צה"ל למציאות המתהווה". זו מסקנה מוטעית ומטעה.

על הכשלים של צה"ל במלחמה הזאת נאמר ונכתב רבות (כולל תחקיר שלי), ואכן אפשר לומר שהיו ליקויים רבים בתכנון הקרב ובניהולו. נוסף על כך, האימון של עוצבות המילואים וצידם לא היו ברמה מספקת.

פינוי פצועים משדה הקרב בסלוקי

אפשר לומר שתכנון הקרב וניהולו היו לקויים

האם השימוש שנעשה באחרונה בחמ"ם (וכן באמצעים טכנולוגיים רבים נוספים) מבטא את מהפכת האש? אם כן, אז לדעתי זו מהפכה שיש בה סימן שאלה גדול. אין ספק שיש לשלב את האש בלחימה, אך אין זה נכון להשתמש בה במקום הלחימה.

פרדיגמת ההכרעה בצה"ל

המאמר של סא"ל סנדמן מתייחס לנושא ההכרעה בפירוט רב ומחלק אותו לשלושה נושאי משנה: "האם יש לצה"ל יכולת להכריע את אויביו", "יכולת ההכרעה של צה"ל לאור הבסיס האסטרטגי שלו" ו"בחניה של מלחמת לבנון השנייה בהיבט של תפיסת ההכרעה".

יכולתו של צה"ל להכריע את אויביו

סוגיית ההכרעה נידונה בצה"ל כבר לפני עשרות שנים. הכרעה מלאה - מצב שבו ישראל כופה את רצונה ואת תנאיה על היריב, וליריב אין יכולות או רצון להמשיך בלחימה - מעולם לא הושגה בעבר וגם לעולם לא תושג בעתיד (אם כי יש הטוענים שבאיו"ש הושגה למעשה הכרעה מלאה). כבר בעבר היו בצה"ל שגרסו כי יש לדבר על השגתה של הכרעה הכרחית (במקום הכרעה מוחלטת) - הגדרה המתאימה לאפשרויות המעשיות בתנאי המרחב וליכולות של צה"ל בתנאים הקיימים. הכרעה הכרחית מושגת אם הושגו ההישגים הבאים: סוכל ניסיונו של האויב לכבוש שטחים שבידי ישראל, לאויב נגרמו אבדות ניכרות, האויב לא השיג את מטרותיו, האויב ביקש הפסקת אש או הסכים לה, לצה"ל ישנם היכולות והרצון להמשיך בלחימה (אם יידרש לכך). הגדרה כזאת של הכרעה נותנת מענה ליעדים המרכזיים של מדיניות הביטחון הלאומי שהם: אבטחת קיומה של המדינה, שמירה על גבולותיה ועל שלום תושביה, סיכול ניסיונותיהם של אויבי המדינה להכריע אותה ושכנועם שלא יוכלו להכריעה בכוח הזרוע.

יכולת ההכרעה של צה"ל לאור הבסיס האסטרטגי שלו

האם היכולת להשיג הכרעה אכן מותנית

לחימה לחדירה לתוך ישראל? האם ניתן לבצע זאת בלי שהמודיעין וגורמים נוספים יידעו על כך?

עד היום הוכיח חזבאללה יכולת מעשית בהכנת מבצעים מוגבלים ובביצועם, וזאת לאחר השקעת אמצעים וזמן ניכרים. האומנם יש באפשרותו להכין תשתיות (אמל"ח, מזון, אמצעי שליטה ותיאום) ולהכין תוכניות חלופיות למקרה של כישלון ושל מחסור בתחמושת ובמזון להפעלת מאות הצוותים? גם צה"ל היה מתקשה להכין מבצע כזה!

בהנחה סבירה שפעילות חזבאללה לא תשיג הפתעה אסטרטגית או טקטית, כמה צוותים אכן יוכלו לעבור את הגדר ולחדור כאשר מערך ההגנה פרוס בקווי הגבול ובעומק ונעזר במזל"טים, בארטילריה ובמסוקי תקיפה? האם חזבאללה יוכל למנוע מכה מקדימה של צה"ל?

אשר ליכולת של חזבאללה לקבל סיוע מערביי הגליל - באצבע הגליל ולאורך הגבול עם לבנון אין כל יישוב ערבי. הגעה ליישוב ערבי מחייבת תנועה רגלית לא קצרה בשטח לא קל לתנועה. גם הגעה ליישוב ערבי עדיין אינה מבשרת טובות לחוליות החודרות: צריך לדעת למי לגשת ומתי. האם יסכימו תושבים ערבים במקום יישובם לקחת סיכון במתן סיוע במהלך לחימה בידעם שבסופו של דבר המעשה יתגלה? גם אם נניח שהדבר בכל זאת אפשרי, מספרם של המסייעים יהיה זניח ולחלוטין לא משמעותי.

האיום הממשי של חזבאללה אינו בהפעלת מאות צוותי לחימה לחדירה לישראל או בהימצאות כוחותיו בבניינים ובמנהרות בשטח לבנון אלא האפשרות של ירי אלפי רקטות וטילים על העורף בישראל.

מתבקשות השאלות הבאות:

- מה תהיה הסיבה שבגללה ישגר חזבאללה את הרקטות ואת הטילים על העורף בישראל?
 - האם ייתכן שירי כזה ייעשה בהסכמתה של ממשלת לבנון?
 - האם ירי כזה אפשרי כל עוד כוחות האו"ם מצויים בשטח?
- אפשר להצביע על ארבע סיבות שיביאו לירי

אך מדוע יש להניח כי גם בעתיד יפעל כך צה"ל? כל השגיאות והמחדלים תלויים בצה"ל עצמו וניתנים לתיקון ולשינוי. העובדה היא שכבר חלפו שלוש שנים וחצי מאז תמה המלחמה, ובפרק הזמן הזה נעשה בצה"ל רבות כדי לתקן את המצב - בעיקר אימון עוצבות המילואים וציודן, הכנת תוכניות מבצעיות, הנהגת תיקונים ארגוניים ועוד.

אפשרויות הפעולה של האויבים השונים על פי התרחיש של סנדמן השתתפות מצרים וירדן בלחימה

הנחת התרחיש במאמר - שלפיה מצרים וירדן "ייפלו לזרועות האסלאם הקיצוני", וכתוצאה מכך ייווצר מצב חדש וכמעט בלתי אפשרי לצה"ל - מעלה כמה תהיות המחייבות מענה:

עד היום הוכיח חזבאללה יכולת מעשית בהכנת מבצעים מוגבלים ובביצועם, וזאת לאחר השקעת אמצעים וזמן ניכרים

- האם אכן זו אפשרות ריאלית בטווח הקרוב? מה תהיה עמדת הצבא, המשטרה ושאר שירותי הביטחון והאזרחים המתונים במדינות האלה על התפתחות כזאת?
 - האם יוכלו מצרים וירדן להתעלם מתלותן באמצעי לחימה ובסיוע כלכלי מארה"ב?
 - האם יוכלו מצרים וירדן לבטל את הסדרי הביטחון השונים המוגדרים בהסכמי השלום שלהן עם ישראל, ושהם מעורבים (בשטח עצמו) כוחות או"ם וכוחות בין-לאומיים אחרים?
 - האם השתתפות כזאת של מצרים ושל ירדן בלחימה יכולה להיעשות בהפתעה (כדי למנוע מכוחות צה"ל להתגייס ולהיערך כראוי בגבולות או להנחית מכה מקדימה)?
 - ישראל אינה מסכנת את קיומן של מצרים ושל ירדן. האומנם האסלאם הקיצוני ייקח את הסיכון הכרוך ביציאה למלחמה ולשם כך יתעלם מהמצב הפנימי הקשה במדינות שעליהן השתלט ויסכן את המשך שלטונו בהן? אסור לשכוח שהשלטון הוא מטרתו העיקרית של האסלאם הקיצוני.
 - האומנם ניתן להעלות על הדעת שמצרים, ירדן, חזבאללה, חמאס, איראן, וערביי ישראל ישתפו פעולה במלחמה, יתאמו את מהלכיה ועוד יצליחו להשיג הפתעה?
- האמור לעיל מציב סימן שאלה גדול ביותר על האפשרות הזאת. למרות זאת יהיה זה נכון להביא בחשבון את האפשרות של שינוי המשטרים במצרים ובירדן - לא בהכרח בהקשר ל"תרחיש הכול". אירוע כזה - אם יתרחש - לא ייעשה בהפתעה, מה שיאפשר לגורמים שונים במרחב ובעולם לנסות להתערב בזמן למניעה או לסיכול. לישראל יהיה די זמן להיערך לשינויים.

היכולות של חזבאללה

הנחת המאמר היא שחזבאללה יוכל להפעיל מאות צוותים מובחרים של ארבעה-חמישה לוחמים ובסיוע ערביי הגליל "לשטוף את הגליל בתוך שעות". האם זו אפשרות סבירה ומסוכנת לישראל?

מבחינה מדינית חזבאללה משתתף כיום בממשלת לבנון. האם השתתפות חזבאללה בתרחיש "מקרה הכול" יכולה להתבצע על בסיס החלטה של ממשלת לבנון או בהסכמה בשתיקה? לבנון יודעת שתגובת צה"ל לא תסתפק במענה לפעילות חזבאללה בלבד, אלא תפגע מיד ובעוצמה בתשתיות של לבנון. האומנם לבנון מוכנה לשלם את המחיר הזה? מבחינת היכולות הצבאיות, האומנם מסוגל חזבאללה להכין, לתכנן ולנהל מאות צוותי

- איראן וסוריה רחוקות (בעוד שחזבאללה גובל בסוריה).
 - יכולתו של צה"ל לפעול ברצועה היא למעשה בלתי מוגבלת (מותנית רק בקביעת המטרה ושיטות הפעולה) ביבשה, באוויר ובים.
- במבצע "עופרת יצוקה" השיג צה"ל הרתעה, וזו נשמרת, להערכתך, עד היום, והשפעתה תימשך עוד זמן לא קצר. יתר על כן, קשה להניח שחמאס, הרוצה לשמור על שלטונו ברצועה, יהיה מעוניין לצאת ללחימה יזומה - גם במסגרת "מקרה הכול" - אם כי הדבר אפשרי.

הלחימה האסימטרית בחזבאללה ובחמאס

במהלך האינתיפאדות והלחימה בלבנון וברצועת עזה נאלץ צה"ל להקדיש מחשבה ואמצעים לניהול לחימה אסימטרית בעצימות נמוכה בתוך אוכלוסייה אזרחית. צה"ל פיתח אמצעים ושיטות פעולה שהביאו לו הישגים ניכרים בלחימת הבט"ש ובמבצעים מיוחדים, אך התברר שהוא לא היה מוכן כראוי למלחמה בחזבאללה. הוא כשל ביכולת לכבוש שטח בנוי והררי ולשלוט בו, ובמיוחד הוא כשל בתחום הלחימה בטילים. הוא לא הצליח להשתלט על מרחבי השיגור, ולכן גם לא הצליח להפסיק את ירי הרקטות והטילים על העורף.

אולם מאז מלחמת לבנון השנייה השקיע צה"ל רבות בעדכון שיטות הפעולה שלו, בתכנון אסטרטגי ואופרטיבי, באימון עוצבות המילואים, בהשלמת מלאים וציוד, בתיקוני ארגון באגפי המטכ"ל, בהכנות ובכוננות ללחימה.

עם זאת, להערכתך צה"ל עדיין לא השתחרר מהערכת יתר של חזבאללה ושל חמאס כאשר מדובר במלחמה של ממש ולא במבצעי בט"ש. לדעתי, יש לפעול נגדם במתכונת אחרת. שטחי דרום לבנון ורצועת עזה אינם וייטנאם או קוריאה או אפגניסטן - לא מבחינת גודל השטחים ולא בהיקף ובאיכות של הכוחות שנגדם יש לפעול. במלחמה יש לצה"ל עליונות מוחלטת בגודל הסד"כ, באמל"ח (היבשתי, האווירי והימי), ביכולת לאסוף מודיעין, בבקרה ובשליטה בשדה הקרב. בחירה נכונה של המטרות, הכנת תוכנית שתביא לידי ביטוי את עוצמתו של

הרקטות והטילים על העורף בישראל: מבצע צבאי של צה"ל בלבנון (אף כי קשה להצביע היום על מטרה או על סיבה לביצוע תקיפה כזאת), התקפה של ישראל על מתקני הגרעין באיראן, מלחמה בין סוריה לישראל, תרחיש של "מקרה הכול מוגבר".

מתוך ארבע האפשרויות הנ"ל, האפשרות הראשונה היא סבירה, האפשרות השנייה והאפשרות השלישית הן בסימן שאלה (אם יהיה ירי, ניתן להניח שהוא יהיה קצר ו"יצוגי" בלבד כדי להימנע מלהיכנס ללחימה ממשית עם ישראל ולא לסכן את לבנון). אשר לאפשרות הרביעית - הסבירות שתרחיש כזה יתממש היא נמוכה ביותר.

מעורבות איראן בתרחיש של "מקרה הכול מוגבר"

המעורבות יכולה להתבטא בהעברת אמל"ח ובמתן ייעוץ לחזבאללה, לחמאס ולסוריה. כיום אין באפשרותה של איראן לשגר כוחות יבשה לאזור. הסבירות שאיראן תשגר טילים לעבר ישראל בתרחיש של "מקרה הכול" היא נמוכה אך לא אפסית.

היכולות של חמאס

סנדמן מניח במאמרו שגם חמאס יפעיל נגד ישראל מאות (ואולי אלפי) צוותי לחימה שאותם יחדיר לעומק ישראל. כמו כן הוא יפעיל רקטות וטילים.

מבחינה מדינית אין לחמאס מגבלה להפעיל את יכולתו נגד ישראל. אם חמאס לא יחוש מורתע (כתוצאה ממבצע "עופרת יצוקה") הוא יוכל להחליט לצאת לפעולה. חמאס מאז מבצע "עופרת יצוקה" התחזק, התחמש, התארגן ונערך מחדש - בין היתר בהשגת אמל"ח חדיש, במיגון מבנים, במנהור ובפריסה רחבה של אתרים לשיגור רקטות וטילים.

אך המצב של חמאס ברצועת עזה שונה מאוד מהמצב של חזבאללה בלבנון:

- רצועת עזה קטנה יותר בשטח, אפשרויות החדירה אליה רבות, והשטח נוח לתנועת רק"ם.
- הרצועה למעשה מוקפת וניתן לנתקה ביבשה, מהאוויר ומהים.

צה"ל באימונים לאחר מלחמת לבנון השנייה מאז מלחמת לבנון השנייה
השקיע צה"ל רבות בעדכון שיטות הפעולה שלו, בתכנון אסטרטגי
ואופרטיבי, באימון עוצבות המילואים, בהשלמת מלאים וציוד, בתיקוני
ארגון כאגפי המטכ"ל, בהכנות ובכוננות ללחימה

עם סיוע ארטילרי ואווירי והסתייעות במודיעין בזמן אמת - תעשה את מלאכת ההגנה כראוי וכנדרש.

נקודות שנכון להדגיש ולהמליץ

- יש לוודא קיום תורת לחימה ואמצעים (הגנתיים והתקפיים) לאיום הרקטות והטילים, כולל תכנון תקיפות קרקעיות ואוויריות רבות עוצמה ורציפות נגד אתרי שיגור ונגד מטרות איכות מוגדרות.
- גיבוש תורת לחימה ואמצעים ללוחמת המנהרות שנוקט האויב. בסוג הלוחמה הזה יש מקום להקמתן של יחידות ייעודיות או למתן אימון מיוחד לפלוגות שיוקצו למשימה הזאת.
- יש לסכם תורת הפעלה לחמ"ם בשדה הקרב היבשתי: נגד אילו מטרות הוא יופעל, מהם התנאים לירי, כיצד הוא משתלב בתוכניות ההתקפה וההגנה, מיהו הגורם המאשר ירי חמ"ם.
- מציאת מענה לתקיפת העורף. במלחמה בעתיד עלולות להתעורר בעורף בעיות שיחייבו מענה, כגון חסימת צירים, פעילות של חוליות, קיני עוינות באזורים עירוניים וכפריים מסוימים ועוד. לטיפול בבעיות כאלה הוקצו בעבר גדודים פיקודיים. (כל גדוד כזה כלל פלוגת טנקים מוגברת, 3 פלוגות חרמ"ש ויחידת סיוע). גדוד כזה מורכב מאנשי מילואים ותיקים ומאומנים (לרוב מתנדבים), כולם תושבי המקום המכירים את השטח (ואף התאמנו בו), מצוידים בטנקים ובנגמ"שים (ואף בזחל"מים) שאינם משמשים יחידות לוחמות בחזית. כל גדוד ניתן לפצל לפלוגות מעורבות היכולות לפעול עצמאית ובשיתוף פעולה עם משמר הגבול ועם המשטרה. קיום גדוד כזה בפיקוד ימנע את הצורך להקצות כוחות סדירים או כוחות מילואים מגופי הלחימה העיקריים של צה"ל כדי לפתור בעיות שיטור ולחימה בעורף.

צה"ל, ניצול כמה צירים במקביל, פעולה מהירה ורצופה ושילוב בין-זרועי יביאו את הניצחון. (אך לא מדובר בהכרעה). הדבר מחייב - נוסף על תוכניות אופרטיביות נכונות - גם שינוי בתודעת צה"ל בנוגע לחימה בחזבאללה ובחמאס.

בחימה ובתכנון יש לתת מענה בעיקר לשני נושאים: איום הרקטות והטילים והמנהור. מענה לאיום הרקטות והטילים יחייב מודיעין בזמן אמת, יכולות פעולה משופרות מהאוויר, השתלטות על שטחים, תכנון מראש של מטרות שיותקפו לצורכי הענשה (מטרות תשתיות ומטרות כלכליות). אם הטילים והרקטות ישוגרו לעבר יישובים, יש להפוך את הלחימה האסימטרית ללחימה סימטרית: צה"ל יפגע בכל מקום שבו מצוי ופועל האויב. משמעות הדבר: אוכלוסייה אזרחית לא תיתן חסינות למשגרי טילים וללוחמי אויב.

אשר ללוחמת המנהרות בצורותיה השונות, שהיא עתיקת יומין - יש לכתוב לה תורת לחימה שתכלול שיטות פעולה, אמצעים וכוח אדם מקצועי.

ההמלצות

בסוף המאמר מציג סנדמן את המלצותיו. כמה מהן כלליות מאוד ונכונות תמיד - לאו דווקא לתרחיש של "מקרה הכול מוגבר". מדובר בהמלצות כגון תגבור גופי היבשה, הטיפול באיכות המפקדים, בחינת האפקטיביות של הטכנולוגיה ושיפור הארגון הלומד. כל ההמלצות האלה מקובלות עליי.

קשה להניח שחמאס, הרוצה לשמור על שלטונו ברצועה, יהיה מוכן לצאת ללחימה יזומה

בפתיח לפרק ההמלצות נכתב: "על צה"ל לשוב לעקרונות, למסורות ולערכים הבסיסיים שייחדו אותו במלחמותיו הראשונות. העקרונות האלה הם... פיקוד איכותי ויצירתי בכל הרמות". אך בהמשך נכתב: "מפקד במאה ה-21 אסור שיהיה מהדגם הישן והמוכר - שמרן, טכנוקרט, אוהב ודאות ואופורטוניסט - אלא עליו להיות יצירתי, אוהב שינויים, גמיש ושונא ודאות". אם כן למי הייתה הכוונה בהגדרה של "הדגם הישן והמוכר" - האם למפקדים מדור 1982-2010 שחוו מלחמה רק ב-2006 (ולא לדור הוותיק והישן של 1948-1982)?

להמלצה העיקרית, לפחות לדעתי, בנוגע לארגון הכוח חובה להתייחס. במאמר נכתב: **מבנה הכוחות של צה"ל מיושן ואינו מתאים לשדה הקרב ההולך ומתהווה... במערכה הבאה תושג הכרעה בעיקר באמצעות יחידות בעלות אופי עצמאי, מיומנות מאוד, מצומצמות בהיקפן וקטלניות... צה"ל חייב להקים מספר רב של סיירות קטנות ועצמאיות בסדיר ובמילואים לצד הסד"כ המאורגן הקיים... יש לגבש תו"ל לסיירות בהתאם לתפיסת "הארגון הרופף" ו"הנחילים".**

אני חולק לחלוטין על ההמלצות האלה. להלן נימוקיי:

- כפי שכבר הראיתי קודם לכן, התרחיש של "מקרה הכול מוגבר" הוא בעל סבירות נמוכה עד אפסית.
- לכן אין כל הצדקה להקים מספר רב מאוד של סיירות קטנות ועצמאיות שיוכלו להתמודד עם "מקרה הכול מוגבר" - מה גם שהמבנה הנוכחי של צה"ל, המחולק לעוצבות, לגדודים, לפלוגות וכו', מסוגל לתת מענה גם לתרחיש "מקרה הכול". במגננה חייבת הפריסה בשטח להיות ביחידות שאינן קטנות מגדוד (עם זאת אין כל בעיה לחלק גזרות משנה לפלוגות במידת הצורך). פריסה נכונה של העוצבות בקווי הגבול - כולל עיבוי העורף, תיאום ישיר